

Gospodin je moja snaga i pjesma moja*

Celestin Tomić

Sabrali smo se na gozbu Jaganjčevu da proslavimo svetu Ceciliju, djevicu i mučenicu divan i častan lik iz prvog kršćanstva, mudru i razboritu djevicu koja spremno, sa zapaljenom svjetiljkom polazi u susret svome Zaručniku, istaknutog svjedoka vjere, koja se nije zastidjela Krista i njegovih riječi, utisnula u svoj život Kristov križ, i život svoj položila radi Krista.

1. Malo znamo o toj svetoj mučenici. Izvještaj o njenu mučeništvu (Passio) nastao je u petom stoljeću. Više je književno nego povijesno djelo. Dramatski opisuje snagu njezina djevičanstva koje obraća u bračnoj noći mladića Valerijana kojeg su joj roditelji željeli dati za muža, zatim obraćenje Tiburcija brata Valerijanova, njihovo mučenništvo i obraćenje mnogih pogana na kršćanstvo. Dolazi na red i sama svetica. Osuđena na smrt najprije vatrom. Ali kad joj vatra nije naškodila, krvnik joj imao glavu odrubiti. Tri joj udarca zada na vratu. Živjela je još tri dana te je mogla sva svoja dobra razdati siromasima. I zatim smireno usnu u Gospodinu.

Što je povijesna istina? Nismo danas više u stanju da napišemo život svete. Ali jedno je istinito da stare legende i izvještaji mučenika nisu izmišljali svoje junake. Povijesna jezgra je uvijek istinita. To pogotovo vrijedi za svetu Ceciliju. Povijesno je sigurno mučenništvo braće Valerijana i Tiburcija. Naslov kućne crkve koja postaje bazilika pod imenom svete Cecilije poznat je prije 313. god. Njen blagdan se slavi u njenoj bazilici od 6. st. Bila je pokopana na najčasnijem mjestu u Kalistovim katakombama, uz »Kriptu papa«. Odatle je preneseno njeno tijelo za Paskala I početkom 9. st. u njenu baziliku. Koncem 16. stoljeća načinjeno je ispitivanje njenih moći. Izvještaj govori da je njeno tijelo nađeno dosta uščuvano i u stanju kao da spava. Veliki umjetnik Maderna ovjekovječio je svojim remek djelom smireni i gotovo molitveni stav svete mučenice.

Možemo utvrditi da je sveta Cecilija zaista bila djevica koja se isticala u prvoj crkvi svojim svjedočanstvom vjere za Krista, svojim djelima ljubavi prema najbjeđnijima, svojom velikodušnošću prema rimskoj Crkvi stavljajući joj na raspolaganje svoju palaču, i da je završila svoj život mučeničkim svjedočanstvom svjesna Kristovih riječi: »Tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti. Ta šta koristi čovjeku ako sav svijet zadobije, a sebe samoga izgubi ili sebi naudi?« (Lk 9, 24 s).

* Homilija na sv. Ceciliju 22. XI. 1979. u zagrebačkoj prvostolnici

Ali večeras smo se okupili na ovo euharistijsko slavlje da proslavimo svetu Ceciliju i kao zaštitnicu duhovne, osobito bogoslužne glazbe. Znamo da je u srednjem vijeku zaštitnik crkvene glazbe bio sveti Ivan Krstitelj. Njegovo rođenje donese radost, nijema usta njegova oca Zaharije opet progovore u hvalospjevu zahvalnosti Bogu. I najednom koncem srednjeg vijeka od 15. stoljeća preuzima mjesto zaštitnice crkvene glazbe sveta Cecilija. Povod je bio izvještaj o njezinoj mucu. Tu čitamo kako na svadbenoj gozbi, dok su odjekivali zvukovi citare i pjesama, ona je u svom srcu samo Gospodinu svome, svome jedinom Zaručniku pjevala, i čekala na njega. Umjetnici od tog vremena prikazuju sveticu s raznim glazbalima, u »vrtu zatvorenom« s citarom u ruci kako čeka svoga Gospodina. Crkveni je glazbenici otada časte kao svoju zaštitnicu i nastaju širom Crkve razna društva glazbenika i pjevača koji se njezinim imenom ponose. Možda je u dnu misao, Cecilija, djevica i mučenica, prikladan je znak i uosobljenje Crkve, djevice i mučenice, koja raspjevana čeka svoga Gospodina dok ne dođe.

2. Glazba ima svoju moć, čar, tajanstvenost. Glazba ima nešto u sebi što dodiruje nadsvijet, nebo spušta na zemlju, predosjećaj je mira, spokoja, blaženstva. Glazba je stara koliko i čovjek. Rečeno je: u početku bijaše ritam. Stari narodi pjesmom i glazbom izrazuju svoj unutarnji bogati duhovni i osjećajni život. Posebno religiozni. Molitva nekom unutarnjom silom spontano teži da se rascvate u pjesmu, teži glazbi.

Stari narodi nikad svete tekstove ne čitaju. Oni ih pjevaju. Američki Indijanci slobodno razgovaraju o svemu. Ali kada dođe u razgovoru neki sveti tekst, odmah ga pjevanjem iznose. Recitirati sveti tekst smatraju nedoličnim i čak uvredljivim. Dok smo razgledavali sultanove dvore u Carigradu, došli smo do najstarijeg rukopisa Kurana. Zamolili smo vodiča da nam nešto pročita. On odmah stane pjevati u onim čarobnim tonovima arapske muzike Kuranov tekst.

To nam svjedoči Sveto pismo SZ. Glazba je sastavni dio hramskog kulta i obiteljske molitve. Vjernik Židov uvijek pjeva Gospodinu: u svojoj obitelji i u Hramu, na putu i u sinagogi, u miru i u ratu, u radosti i u žalosti, u domovini i u tuđini. Ne pjeva samo psalme i hvalospjeve nego i sam sveti tekst. Za svaki tekst ima svoj način (modus). Dok pjeva Zakon, tonovima označuje dostojanstvo i uzvišenost teksta. Dok pjeva Proroke, tonovima izražuje nadu i nježnost.

Isus Krist je pjevao psalme u Nazaretskoj kući sa svojom majkom i sa svetim Josipom, pjevaju u sinagogi, na hodočašću, u Hramu s narodom. Pjevao je tekst proroka Izaije dok ga čita

u zbornici svoga zavičajnog grada Nazareta. Predvodi pjevanje na Vazmenoj večeri, psalme Hallela. Proučavanjem novozavjetnih tekstova otkrivamo da je Isus najsvetiji svoje izjave posebnom modulacijom glasa izvodio: kao Blaženstva, Besjedu na gori, obećanje primata Petru... S pravom se može reći da je Isus Krist »prvi pjevač Crkve«.

Crkva nastavlja predaju. Pjevat će s Kristom, pjevat će Kristu. Bit će to zaista »nova pjesma« Novoga saveza. Prve zajednice su raspjevane zajednice. Pavao opominje Efežane: »Ne opijajte se vinom u kojem je razuzdanost, nego — punite se Duhom! Razgovarajte međusobno psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama. Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!« (Ef 5, 18). Duhom Svetim ispunjen kršćanin pjeva. Apostol poziva Kološane: »Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu! (Kol 3, 16). Sam prednjači: »Pjevat ću hvalospjeve duhom, ali pjevat ću ih i umom!« (1 Kor 14, 15).

Oci ne mogu zamisliti kršćanina bez pjesme u srcu, ne mogu zamisliti crkvenu svečanost bez pjesme. Ona daje liturgiji svečanost, dostojanstvo, čar, draž, snagu, zanos. Razveseljuje dane svečane, stvara ozbiljnost što se sviđa Bogu. U glazbi oci vide svečanu ispovijest vjere, istinski znak pobožnosti, radost Božje djece, vezu ljubavi, sliku mira, zalog vječnog blaženstva. Ona je sigurnost djeci, ures odraslih, utjeha starih. Slijevanje različitih i raznorodnih glasova u sklad simfonije, u jedan glas najdublji je izraz jedinstva Crkve međusobno, jedinstva zemaljske i nebeske Crkve, zajedništva s Kristom u Duhu s Ocem.

II. vatikanski sabor potvrđuje tu stoljetnu predaju Crkve dok kaže: »Glazbena je baština opće Crkve neprocjenjive vrijednosti jer se ističe između ostalih izraza umjetnosti posebno time što sveto pjevanje, združeno s riječima, tvori potrebit i sastavni dio svečane liturgije. (Konstitucija o svetoj liturgiji 112).

3. Još jedan razlog radosti i zahvaljivanja ove naše večernje svečanosti jest 10. obljetnica trećeg razdoblja izlazenja časopisa *Sveta Cecilija*. Časopis ima svoju već stoljetnu povijest. Nastao je kao izraz cecilijanskog pokreta u nas nakon apostolske konstitucije »Multum ad movendos ani-

mos« Pija IX 1870. Htio je to biti tumač i nadahnitelj svete glazbe kako je papa zacrtao. Novi zamah je nastao liturgijskim pokretom Pija X. I konačno ova zadnja dekada časopisa stavila se u službu da tumači propise o crkvenoj glazbi, kako to preporuča II. vatikanski sabor. Nastoji obogatiti naš glazbeni repertoar. Oduševiti sve za cecilijansko stremljenje, za svetu glazbu koja će zaista biti sveta, povezujući vjernike po Duhu u Kristu na slavu Božju. Njihov napor neka Bog svojim blagoslovom po zagovoru svete Cecilije, zaštitnice svete glazbe učini plodnim, korisnim, osvajačkim. Da unese osvježenje i novost potrebnu u sadašnjem vremenu našoj Crkvi, da postane kao i prva Crkva i naša Crkva raspjevana zajednica.

»Sveta će glazba biti to svetija što se tješnje poveže s liturgijskim činom, bilo da ugodnije izrazi molitvu, bilo da promiče jednostupnost, bilo da svete obrede obogati većom svečanošću.« (ib 112)

Zadatak velik i uzvišen. Religiozni osjećaj našeg vremena traži dosljednost, konkretnost, uvjerenje, život. To se mora izraziti i u pjesmi. Mora biti izraz življene vjere, žarke ljubavi i nepokolebive nade. Božji narod mora osjetiti kao i starozavjetni vjernik dok su pjevači zapjevali hvalbenice »sladak zvuk mnoštva tih glasova« što izaziva u njemu kajanje, zahvalu, molitvu Bogu Svevišnjem i Milosrdnom (Sir. 50, 18 s).

»Pjevajte Gospodinu novu pjesmu«, poziva nas psalmist. Sveti Augustin nas uči što je nova pjesma i kako je moramo pjevati. »Nek naš život (u Kristu preobražen u novi život) pjeva novu pjesmu, a ne jezik«. Ne dostaje samo usnama pjevati, treba pjevati srcem, životom, cijelim svojim bićem.

»Pjevat ću Gospodinu dokle god živim!« (Ps 104, 33). Pjevajmo Gospodinu u svom životu. Naš život sada je nada, naš život poslije bit će vječnost. Život smrtnog života je nada besmrtnog života.« (sv. Augustin)

»Gospodin je moja snaga i pjesma moja!« Bila je lozinka, život i sve postojanje svete Cecilije. Nek bude to i nama, da uvijek raspjevane duše prisustvujemo Gospodnjoj gozbi do onoga dana kad nas Gospodin pozove na vječnu gozbu i svadbu u Kraljevstvu Oca svoga.

Sretan i blagoslovljen Božić i uspješnu Novu godinu poštovanim pretplatnicima, suradnicima i prijateljima časopisa Sv. Cecilija

želi

Uprava i uredništvo.